

PHILIP
ROTH

Scriitorul
fantomă

Traducere din limba engleză
și note de Dan Croitoru

POLIROM
2026

Cuprins

1. Maestrul.....	7
2. Nathan Dedalus	107
3. <i>Femme fatale</i>	171
4. Măritată cu Tolstoi	218

— Cei trei mari, mama! Streicher, Goebbels și băiatul tău! Cum rămâne cu umilința *judcătorului*? Unde e modestia *lui*?

— Nu voia să spună decât că ce li s-a întâmplat evreilor...

— În Europa... nu în Newark! Nu suntem nefericiții de la Belsen! Nu suntem noi victimele crimei ăleia!

— Dar *am putea* să fim... în locul lor, *am fi*! Nathan, violența nu e nimic nou pentru evrei, *știi* asta!

— Mama, dacă vrei să vezi violență fizică împotriva evreilor din Newark, du-te la cabinetul de chirurgie estetică unde-și operează fetele nasul. Acolo curge sângele evreiesc în Essex County, acolo se lovește... cu ciocanul! În oasele lor... și în mândria lor!

— Te rog, nu țipa la mine. Eu nu mai pot cu toate astea, te rog... de-aia te-am sunat. Judecătorul Wapter n-a vrut să spună că ai fi *tu* vreun Goebbels. Ferească Dumnezeu. Doar era încă un pic șocat după ce-ți citise povestirea. Toți suntem, îți dai seama.

— A, păi atunci poate vă șocați voi prea ușor. Evreii au avut parte de șocuri mai mari decât aș putea să le provoc eu c-o

povestire în care apare un trișor ca Sidney. Sau ciocanul lui Essie. Sau avocatul lui Essie. Știi și tu. Ai spus și tu.

— Of, scumpule, atunci spune-i asta judecătorului. Doar spune-i asta așa, cum mi-ai spus și mie, și o să se rezolve. Taică-tu o să fie fericit. Scrie-i *ceva*. Tu știi să scrii scrisori așa frumoase, așa de minunate. Când mamaia era pe moarte, i-ai scris o scrisoare care era ca un poem. Era ca și cum... ca și cum ai fi ascultat pe cineva vorbind franțuzește, așa de frumos era. Și ce-ai scris despre Declarația Balfour era așa frumos, și n-aveai decât cinci ani. Judecătorul i-a dat-o înapoi lui tati și a zis că încă-și amintește cât de tare l-a impresionat. N-are nimic cu tine, Nathan. Dar, dacă te superi și nu-l tratezi cu respect, o să aibă. Și la fel și Teddy, care-ți poate fi de mare ajutor.

— Nimic din ce-aș putea să-i scriu eu nu l-ar convinge pe Wapter. Nici pe soția lui.

— Ai putea să-i spui că te-ai dus să vezi *Jurnalul lui Anne Frank*. Ai putea să faci măcar atât.

— Nu l-am văzut. Am citit cartea. *Toată lumea* a citit cartea.

— Dar ți-a plăcut, nu?

— Nu despre asta-i vorba. Cum ar putea să *nu*-ți placă? Mamă, nu m-apuc acum să torn niște platitudini ca să le fac pe plac adulților!

— Dar dac-ai spune atâta doar, c-ai citit cartea și ți-a plăcut... Pentru că Teddy i-a zis lui tati... nu știu, Nathan, e adevărat?... că el are impresia că, de fapt, nu-ți plac prea mult evreii.

— Nu, Teddy n-a înțeles bine. De el nu-mi place prea mult.

— Of, scumpule, nu face pe deșteptul. Nu-ncepe cu treaba asta, cine are ultimul cuvânt, te rog. Doar răspunde-mi, sunt așa de derutată cu povestea asta. Nathan, spune-mi un lucru.

— Ce anume?

— Doar îl citez pe Teddy. Scumpule...

— Ce e, mama?

— Chiar ești antisemit?

— Te las pe tine să decizi. Ce crezi?

— Eu? Nu știu nimic de-așa ceva. Dar Teddy...

— Știu, are facultate și stă într-o casă cu mochetă din perete-n perete în Millburn. Dar și-ăștia ca el pot fi foarte tâmpiți.

— Nathan!

mea pornea din spatele genunchilor și ajungea până deasupra capului n-avea să-l consoleze în niciun fel pentru informațiile pe care le divulgasem despre niște rude spurcate și grețoase care nu ne priveau decât pe noi. N-ar fi folosit la nimic nici să încerc să demonstrez că momentul în care Essie mânuiește ciocanul era mai degrabă impresionant în povestirea mea, nu un motiv de jenă; nu asta aveau să spună alții despre o femeie care se purta în felul ăsta și care apoi se exprima, într-o sală de judecată, ca un bărbat la o încăierare într-un bar. După cum nici o raită printre figurile de ceară din muzeul meu literar – de la gangsterii din Odesa lui Babel la mondenii din Los Angeles ai lui Abravanel – nu l-ar fi convins că-mi asumam responsabilitățile pe care mi le punea în cărcă eroul lui, judecătorul. Odesa? De ce nu Marte? El se referea la ce o să spună oamenii când o să citească povestirea aia în North Jersey, locul din care se-ntâmpla să provenim. Se referea la *goyim*, care deja ne priveau cu destul dispreț pe care nu îl meritam și care aveau să se bucure din cale-afară să ne zică jidani din cauza a ce scrisesem eu astfel ca întreaga lume

să citească despre evrei care se luptă pentru bani. Nu se cădea să fiu eu cel care dezvăluie că un lucru de felul ăsta s-ar putea întâmpla. Era mai rău decât un denunț – era colaborare.

Of, e inutil, mi-am zis, e o idioțenie... și am mai rupt o scrisoare neterminată pe care o scrisesem în apărarea mea. Faptul că între noi lucrurile se stricaseră așa rapid – din cauză că se dusesse la Wapter cu povestirea mea, apoi din cauza refuzului de-a mă justifica în fața alor mei – trebuia să se întâmple, mai devreme sau mai târziu. Oare Joyce, Flaubert, Thomas Wolfe, geniul romantic de pe lista de lecturi din liceu, nu fuseseră și ei condamnați cu toții pentru lipsă de loialitate, trădare sau imoralitate de aceia care se considerau calomniați în operele lor? Așa cum până și judecătorul știa, istoria literară era în parte istoria romancierilor care-i scot din pepeni pe compatrioții, pe rudele, pe prietenii lor. Desigur, disputa noastră nu căpătase încă strălucirea istoriei literare, și totuși, scriitorii nu erau scriitori, mi-am zis eu, dacă n-aveau tăria să înfrunte imposibilitatea rezolvării aceluia conflict și să meargă mai departe.

— Scuze, dar asta-i părerea mea.

— Of, nu mai înțeleg nimic... și totul din cauza povestirii ăleia! Te rog, dacă nu vrei să faci nimic din ce te-am rugat, măcar dă-i un telefon lu' taică-tu. De trei săptămâni așteaptă un semn de la tine. Și el e om de acțiune, taică-tu, nu e vreun om care să știe să aștepte. Scumpule, sună-l la cabinet. Sună-l acum. Pentru mine.

— Nu.

— Te implor.

— Nu.

— Of, nu-mi vine să cred că tu ești ăsta cu care stau de vorbă.

— Chiar sunt *eu!*

— Dar... cum rămâne cu iubirea pe care ți-o poartă taică-tu?

— Mă descurc și singur!

În seara aia, în biroul lui Lonoff, am început scrisoare după scrisoare ca să mă explic în fața tatălui meu, dar, de fiecare dată când ajungeam în punctul de a repeta elogiul adus de E.I. Lonoff scrierilor mele, rupeam foaia de hârtie furios. Nu-i datoram nicio explicație, iar el oricum nu le-ar fi înghițit pe alea pe care i le dădeam eu, chiar dacă le-ar fi înțeles. Faptul că vocea